

TOOEATFO

Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΕΚΤΑΙΔΕΥΕΤΑΙ

Σπύρου Μελά

Σέ τρια ἀρθρά πού δημοσίευε στά Νεοελληνικά Γράμματα», δ. Θ. Συνοδινός Βρισκεται πώς βασική ἀ-φορμή τῆς κρίσης τοῦ θεάτρου στὴν Ἐλλάδα, εἶναι ἡ ἐξειλεύτης... ἐμπορικῆς ἀντιλήψης πά τὶς θεατρικές ἐπι-Χειρήσεις». Για νά χουμε δηλαδή ἀκμή τοῦ θεάτρου, γιά νά «πιάνουν» τά ἔργα, πρέπει νά τά προσφέρουμε στὸ κοινὸ σάν τὶς καραμέλες, μέσα σὲ χρωστικά χαρτιά καὶ μὲ πόλικη κ' ἑξυπνη ρεκλάμα. Τὶς Βα-θυστάχαστες διαχειριστικές αυθουλές που διό πιο λαν σαρισμένος θεατρικός συγγραφέας τῆς Ρωμιοσύνης δίνει σ' ὅσους δὲν ξέρουν νά πλασάσσουν πα-νηγυρικά οἱ πωτοφανεῖς, διὰς μᾶς πληροφοροῦν διάφορες μικροδιαφημίσεις στὶς ἀστικές φυλάδες, εἰ-πράξεις τοῦ ἀκαδημαϊκότατου Σπύρου Μελά πά τὸ ἔργο του «Ο Μπαπτάς ἐκπαιδεύετα». «Οπως ἀφήνει νά ὑπονοθεῖ στὴν τρίτη πράξη, διόπου ἔνα ἄπ' τὰ πρό-σωπα (διατραγής) μεταφράζει διάφορα δύναματα -δηλωτικά ἐπαγγελμάτων», δ. Μελάς Ήταν είχε στὸ σοὶ του κανέναν καραμελά καὶ τοῦ ἔμιασε στὴν τέχνη νά παρουσιάζει ἐλκυστικά καὶ τὴν πιὸ φτηνὴ πραμ-πα-τια. «Ἀλώστε τὸ «σοσ αλιστικό» πασάλειμα ποὺ πήρε στὰ νιάτα του διαγγράφεας τοῦ «Γ.ούδα», θά τὸν ἔμπασε στὰ μυστικά τῆς «έμπορευματικῆς παραγω-γῆς». Πρώτα νά ξέρεις, τί ζήτηση ὑπάρχει δχι μόνο ἀπὸ δρισμένη μερίδια τοῦ κοινοῦ, μά ἀπὸ δεις τὶς σειρές τῶν καθομάτων, ἀπ' τὶς «καρέκλες» ίσχει τὶς «εισό-δους». Δεύτερο τὸ προϊόντο σου νά συγκεντρώνει ὅλες τὶς «ποιότητες» καὶ τὸ χρονογράφημα τοῦ Φορ-τούνιο καὶ τὸ θηβαϊστικό δράμα, ποὺ περιμένει κα-νεῖς ἀπὸ έναν ἀτασθαϊκό. Καὶ τρίτο καὶ κυριότερο νά διαφημίζεις ἔξυπνα, ρασιοναλιστικά τὸ πράμα σου: «Κωμωδία ήθων, μά καὶ οιγκίνην καὶ δάκρια», διεβάσσεις στὶς ρεκλάμες. «Ετοι ὁ παμπόντης ἀρ-γυριοθήρας κατάφερε δχι μόνο νά τωβήξει μπόλ κοινοῦ, παρὰ καὶ νά μπλέξει τοὺς κρ.τικοὺς σὲ μά ἀτέλιωτη συζήτηση γά το είδος τοῦ ἔργου. Γρά-φηκαν τετράστηλα κατεβάτη γιά νά κωμοριστεῖ ἀν «Ο Μπαπτάς ἐκπαιδεύεις είναι δράμα ή κωμωδία, μά οἱ ἀφελεῖς διαφημιστές δὲν κατάλογον ἀκόμα πώς πρόκειται μόνο καὶ μόνο γιά...φάρσα.

Φάρσα μέ δλες τίς σημασίες τῆς λέξης, πρωταπριλιάτικη, λογοτεχνική και μαγειρική; παίρνεις μπουκέτα ἀπό καλαμπούρια, μπόλικες παλιάστικες σκηνές και για χωριτσούρα κάμποτη δημαγωγία ἀλλά Γκέμπελες ἐνάντια στούς «φάνε Λόιτε» (τὸν καλό κόσμο) και τά σερβίρεις κρύδα-κρύδα κι ἀνάλατα γύρω ἀπό μά υπόθεση πού τὴν ἔχει ξεζουμίσει πιά ὁ ὑπερετικός κινηματογράφος απίς ταινίες ἑκεῖνες όπου παίζει ὁ Σέκε Σακάλη· ἔνας ἀπλοίκος ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ μαθαίνει «τρόπους» ἀπό το γιο του καὶ τῇ νύφῃ του γιὰ νά μεταφερθεῖ μέσος στὴν «καλή» κοινωνία. Τὸ κοινό τῶν πρώτων οειρῶν, ποὺ ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ «φάνε Λόιτε», ή ἀπὸ υπόφηψίους τέτιους, γεύδεις μὲ τὴν καρδιά του μὲ τὰ καμμάτα τοῦ τσεβηνάρη ποὺ φοβάται τὸ μπάνιο, μιλάει σ' ὅλους μὲ τὸ σύ, ἀραδιάζει χοντρά λαϊκά γνωμικά. Τὸ κοινό αὐτό θὰ πιπαρθεῖται σ' γούιρα

πώς πρόκειται για απάτηρα... Είναι δύμως καὶ οἱ πίσιοι οφεῖς τοῦ θεάτρου, καὶ ὅπως εἴπαμε πιὸ πάνω, δὲ ἐμ-
νευστήρι, τῶν προκηρυχέων τοῦ Πλαστήρα τὰ λογά-
ριασθε καὶ αὐτές, καὶ εἰ πειράνουν πιὸ λίγο. Γέ τις αὐτές
είναι ή πειρατὴ φρασιολογία, η ὑποκρητική ἀντιπαρά-
ταξῆ τοῦ «τίμου λαοῦ» στοὺς κηφήνες, που μᾶς είναι
γνωστὴ ἀπό τὰ φασιστικά μανιφέστα.

«Πάνδημος τέχνη λαοπόν, πού νά ίκανοποεί ωστα τα γούστα. Προιόντα γιά την πλατιά κατανάλωση, φιγυμένα βιαστικά, στο γόνατο, από πρόβα σε πρόβα, όπως τ' όμολογησε... μετριόφρονα ό Φορτούνιο. Τι πειράζει αν στη βάση ξερύγουν δρισμένες χοιτρές ἀντιφάσεις, ἄπο γιός του ταβερνάρη ομόλογει στὸν πρόδογο διτή ἐπαίξε παιχνίδι μὲ τὴ γυναίκα του, μὲ τὴν ύστεροβουλία νὰ μπει στὴν καλὴ κοινωνία, καὶ στὴν τρίτη πράξη παραπονιέται στὴν πεθερά του πώς τὸν κορόδιεψαν, ἐνῶ αὐτὸς τοὺς εἶχε δοθεῖ μὲ εἰλικρίνια. Τέτια κουσσώρια δὲν τὸ προσέχει τὸ κοινό. "Αλωστε ύστεροβουλία καὶ εἰλικρίνεια εἶναν περίπου ταυτόμοιροι δροὶ τὸν καρπὸ τὸν Ισκαριώνι. Τὸ μεγάλο πρόβλημα εἶναι πῶς νὰ τραβήξεις τὸν πελάτη. Καὶ σ' αὐτὸ δὲ κύριο Σπύρος ἐμασθε τὸ κύλπο τῶν ἔταιρειών, ποὺ μοιράζουν 10.000 φτηνὰ γραμμόφρωνα «ἄχριν διαφήμισεων», γιὰ νά σοῦ πασαρουόν ἔπειτα πλάκες, μετά ἀπὸ τὶς πλάκες βελόνες, μετά ἀπὸ τὶς βελόνες ἀλλὰ γραμμόφρωνα πιὸ ἀκριβά, κ.ο.κ., ώσπου νὰ γιατρεύει ἡ κρίση στὸ έμποριο τῆς «Φωνῆς τοῦ κυρίου του».

•Ο Μελάς ἀρχίει, απ τις οιαφέρεις πη-
κές στήλες πού διαθέτει, νά παραπέμπει τόν ἀναγνώ-
στη του σε κάπιο ἀνάγνωσμα του, κι' ἀπ' τό ἀνάγνω-
σμα στὸ θεατρικὸ ἔργο.

Αύτό βέβαια μὲ ἀπειρους συνδυασμούς και δυνα-
χως και νούργιες παραπομπές α se stesso, άλλα Κορδάτο.
"Ετοι πασικίει ένας καλός άκαθημαϊκός νά γιατρέψει
την κρίση πού ξπαθε ή «φωνή τού κυρίου του», μ' άλλα
λόγια νά τονώσει την «πνευματική» παραγωγή της φο-
βερά βραχινιασμένης, τώρα στά γεράματα, κυριαρχη-
τάξεν.

Είπαμε παραπάνω, ότι ο καλός έμπορας έρει
για ικανοποιεί δύτα τά γούστα. Μα ή δουλιά έχει και
ζόρι καμιά φορά. Τό κοινό τών πρώτων σειρών ήταν
υποοιείται βέβαια εύκολα, άν και πληρώνει τά πιό
άκριβή εισιτήρια. Γιατί έρχεται μέ την μόνη απαι-
κτηση νά περχοται τήν ώρα του, χωρίς νά σιωτίζεται
για βαθιά νομάστα. γιά «περιεχόμενα». «Έλα άμως πού
τίπισιον σειρές τις γεμίζουν άνθρωποι» απ' τή μεσαίτ
πλουτοκρατική τάξη, πού στήνη παραμικρή άντι-
«Επικινδύνων τά πιχνύβι. Αύτούς τους πελάτες πρόκειται
τους ίσα νά ξεγελάσει ό μπακάτης μας, νά τους πασά-
ρει κοπανισμένη κεραμίδια γιά κόκινο πιπέρι. Έδω χρε-
ίζεται άριστερή φρασεολογία πού νά καταλήγει με τρό^{πο}
πο σέ φρεσκόν άγερά. Για τή δουλιά αυτή ο Μελάς δι-
δάχτηκε και έγινε πάντούς χιτλερικούς ήγέτες, κ' έ-
δωσεικιδιάς τις πρωτες έξετάξεις του στό «Γιούδα».
Τώρα μέ τή φάρσα του δείχνει πώς θι και προσδούει.
«Έτσι ξεχωρίζει... διό τάξεις», τό λαδ και τά παρά-
σιτα. Μή νομίσετε άμως πώς το έργο του είναι από
κείνα που θ. Γρ. Ξενόπουλος ζητάει ν' απαγορεύεται
ή έκτελεση τους γιατί «προκαλούν στους θεατές τή
διάθεση νά δρμήσουν ό ένας πάνα στύν άλλο» (Βλ.
Μαν. Σκουλουδή, Συνέντευξη με τό Γρ. Ξενόπουλο,
Νεοελλ. Γραμ. No 19). Τό πολύ-πολύ νά τους δημιουρ-
γει τή διάθεση νά κοιτάζουνται από μακριά μέ άμοι-
κατά περιφρόνηση, τινάζοντας τά σακτίκια τους. «Ο
ξεχωρισμός τών τάξεων, περιοδίζεται σέ διό χα-
στούκια που δίνονται σ' έναν «κηφήνα» απ' τόν τα-
βερνιάρη και στό... λιαζύν ο τού γιού του οπ' τήν άρι-
στοκράτισσα γυναίκα, πού τόν κεράτωσε. «Ότως και
τά χατσούκια αύτά τά βάζει το Μελάς στό έργο μέ
τήν πιό μεγάλη φρουτιάδα: δέν τ' άκουει ούτε τά
βλέπει η θεατής, γιατί δίνουνται στά παρασκήνια. Τό
ΐσιο περίπου είχε κάνει κάποιος δο Κορνέγιο στήν τρα-
γωδία του Ie.Cid: είχε βγει τότες μιά διαταγή
πού απαγόρευε τις μονομαχίες μέ την ίδια αύστη-
ρότητα που άπαγορεύεται σήμερα ή... πάλι τών τά-
ξεων, κ' έπειδή στήν άρχη τής τραγωδίας έκεινης

επρεπε νά γίνει μια μονομαχία, δ' Δόν Ροδρίγος προκαλεῖ τὸν κόμη εἰς ψαιτέρα μ' ιετε, δηλαδή ξένω από τὴν σκηνὴν. Ωστε γάρ μη παραδειγματιστούν οἱ θεατὲς βλέποντας νά γίνουνται απαγορευμένα πράματα. Τότε είτον δύως η ἐποχὴ τῆς φεούδαρχικῆς ἀπολυταρχίας. Η βασιλικὴ ξένουσια ἔβαζε χαλινὸν σ' ὅλες τις πνευμοτικές ἐκδηλώσεις. Οι συγγραφεῖς λεγόντουσαν αλογοτέχνες τῆς Α. Μ.·. Ἐγραφαν δύως καὶ ἀριστουργήματα.

Σήμερα ὁ Μελάς βάζει ὁ ίδιος, τὴν μούρη του σέ χαλινό, γίνεται πρωτεργάτης τῆς «Φασιοτικῆς ξένιγάνσεως» τῆς πνευματικῆς τροφῆς τοῦ λαοῦ, καὶ μᾶς δίνει προκαταβολικά μὲ τὴν φάρσα του ἔνα δείγμα δι' τὴν πνευματικὴν ἀνθησην πού θὰ προκαλέσει ὁ μοναρχικός φασισμός ἢν τὸ διάφησον οἱ ἐργαζόμενοι νά στυλωθεῖ.

Μέ τὴν ὑποταγὴν του στὸν Κονδόλη, ὁ Σπύρος Ιοκαριώτης ἔδειξε πῶς νοσταλγεῖ κι' αὐτὸς μαζὸν μὲ τὴν κυριάρχη τάξη τὰ «περασμένα μεγαλεῖσαν, μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀποχθῆσαι ωστερα ἀπὸ τὴν τόση ἀξότιμη πελατεία του: Συγκρότημα, Μητρόπολη, Ακαδημία, Εθνικὴ Θάστρο, Μπουκέτο, κλπ. κλπ., καὶ τὸ βασιλικὸν μουστερή, ώστε νά μπορει νά υιωνίσει τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ μαγαζιοῦ του μέ τὸν πιὸ τιμητικὸ τίτλο γιά ἔναν ξμπορα: Προμηθευτής τῆς Α. Μ.

N. ΒΙΤΩΛΗΣ